

HARUKI MURAKAMI

DE QUÈ PARLO QUAN PARLO D'ESCRUIRE

Empúries

narrativa

Haruki Murakami

De què parlo
quan parlo
d'escriure

Traducció del japonès de Jordi Mas

Editorial Empúries

Barcelona

Títol original: *Shokugyo Toshite No Shosetsuka*
© Haruki Murakami, 2015

Primera edició: abril del 2017

© de la traducció del japonès: Jordi Mas López, 2017

© d'aquesta edició: Grup Editorial 62, s.l.u.,
Editorial Empúries
Diagonal, 662-664. 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.editorialempuries.cat

Fotocomposició: Víctor Igual
Impressió: Egedsa

DIPÒSIT LEGAL: B. 4.342-2017

ISBN: 978-84-17016-00-5

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

TAULA

1. ¿Els novel·listes som una raça tolerant?	9
2. Quan em vaig convertir en novel·lista	31
3. Els premis literaris	59
4. L'originalitat	83
5. Molt bé, doncs, ¿sobre què escric?	107
6. Convertir el temps en el teu aliat: escriure novel·les	131
7. Una empresa absolutament física i personal	161
8. Els estudis	187
9. ¿Quins personatges hi faig sortir?	213
10. ¿Per a qui escric?	237
11. Lluny del Japó: una nova frontera	263
12. Allà on viuen els relats: record del doctor Hayao Kawai	293
<i>Epíleg</i>	305

Com que em fa por que, si comencés dient que parlaré de la novel·la en general, se'm faria difícil abastar un tema tan ampli, de moment em centraré en el dels novel·listes, perquè això em permetrà exposar coses més concretes, manifestes i, fins a cert punt, entenedores.

Pel que en sé, la majoria de novel·listes —però no tots, evidentment— difícilment podríem ser descrits com a persones de natural pacífic i punts de vista imparcials. Parlant també per experiència, i tot i que no ho voldria dir gaire fort, no som pas pocs els qui mostrem tendències força especials, no gaire dignes d'elogi, o tenim costums o patrons de comportament estranys. I, tant si ho admetem com si no, gairebé tots, jo inclòs —calculo que devem ser un noranta-dos per cent, més o menys—, pensem que el que escrivim és el més encertat i que, poc o molt, tots els altres autors s'equivoquen, i vivim d'acord amb aquesta idea. Em sembla que ben pocs voldrien tenir algú

així com a amic o veí, per dir-ho amb paraules suaus.

De tant en tant es comenta la gran amistat sorgida entre dos novel·listes, però jo, cada vegada que en sento parlar, més aviat m'ho escolto amb una cella arquejada. Potser sí que es pot donar, però dubto que una relació d'aquest tipus pugui durar gaire temps. Els novel·listes som persones bàsicament egoistes, i molts tenim un sentit de l'orgull i un esperit de rivalitat molt grans. Quan n'asseus dos de junts, la cosa gairebé mai no va bé. Jo mateix he tingut aquesta experiència uns quants cops.

Un exemple famós és el sopar de gala en el qual van coincidir Marcel Proust i James Joyce l'any 1922 a París. Tot i que seien molt a prop l'un de l'altre, no es van dir pràcticament res en tota l'estona. Els assistents es preguntaven, plens d'expectació, de què parlarien els dos novel·listes més representatius del segle XX, però la trobada va acabar en un misto formidable. Tots dos devien pensar que l'altre no estava a la seva altura. És una cosa que passa sovint.

Tot i així, pel que fa a la qüestió de l'intrusisme professional —de la «territorialitat», parlant clar—, crec que costaria trobar persones amb un cor i una tolerància tan grans com els nostres. Sempre em pregunto si aquesta no deu ser una de les virtuts més aviat escasses que compartim.

En posaré un exemple concret per explicar-me millor.

Suposem que hi ha un novel·lista que té molt bona veu i debuta com a cantant. O bé que té talent per a la pintura i comença a mostrar els seus quadres en públic. Sens dubte, d'entrada es trobarà una certa resistència i haurà d'aguantar un cert grau de ridiculització vagi on vagi. S'haurà de sentir dir coses com ara: «Quins fums que té, aquest, per sortir amb una cosa així», o «És un aficionat, no té ni tècnica ni talent», i de ben segur els cantants i els pintors professionals el rebran amb una bona dosi de fredor, o fins i tot d'hostilitat. En tot cas, gairebé enlloc on vagi no l'esperaran amb els braços oberts ni li brindaran una càlida benvinguda. I, si l'hi brindem, serà en llocs molt determinats i de manera molt limitada.

Des de fa uns trenta anys, he compaginat l'escriptura de novel·les amb traduccions de l'anglès al japonès que he fet per iniciativa pròpia, i al principi —i potser encara ara— vaig haver de lluitar contra un vent de cara força considerable. Es veu que hi havia un munt de gent que anava dient que la traducció no és pas tan fàcil perquè la pugui fer un aficionat, o que els novel·listes es podrien estalviar de fer traduccions per passar l'estona.

Quan vaig publicar *Underground*, també vaig rebre crítiques en general força dures dels escriptors especialistes en no-ficció: que si no en coneixia les regles, que si era un llibre de sentimentalitat ba-

rata, que si era l'obra que havia fet un aficionat com a passatemps... El meu objectiu no era escriure una obra dins del gènere de la no-ficció, sinó tan sols, en la mesura de les meves possibilitats, escriure'n una que, literalment, no fos de ficció, és a dir que no es basés en elements ficticis. Però resulta que vaig acabar despertant el monstre que habita el «santuari» de la no-ficció. Jo no sabia que la no-ficció fos cap mena de santuari, ni se m'havia acudit mai que estigués governat per unes regles pròpies, i al principi em va costar entendre què estava passant.

O sigui que si, per alguna raó, fiques el nas en un camp que no és el teu, d'entrada els especialistes d'aquell àmbit no ho veuran amb bons ulls. Miraran de fer-te'n fora, com quan els glòbuls blancs intenten eliminar un cos estrany de l'organisme. Si malgrat això no et rendeixes i hi continues persistent, a poc a poc s'aniran donant per vençuts i et toleraran tàcitament entre les seves files, però hauràs de superar una resistència força dura, com a mínim al principi. I com més reduït sigui aquest camp, com més especialitzat, com més sotmès a algun tipus d'autoritat, més forts seran l'orgull i el sentit de territorialitat dels seus membres i més resistència hi trobaràs.

Però si passés al revés, si un cantant o un pintor fes una novel·la, o bé un traductor o un autor de no-

ficció n'escrivís una, ¿els novel·listes ens el mirariem malament? Segurament no. Com a mínim, hi ha força casos de cantants o pintors que escriuen una novel·la, o de traductors o autors de no-ficció que en publiquen una, i veuen com la seva obra és rebuda amb comentaris força positius. I, en canvi, no per això se sent que hi hagi novel·listes enfadats que vagin dient: «¿Què s'ha pensat, l'aficionat aquest?». Almenys que jo sàpiga, no se'n sol malparlar ni ridiculitzar ni se'ls intenta fer la traveta. Ben al contrari: diria que els novel·listes més aviat sentim curiositat per les persones que vénen de fora del ram i, si en tenim l'ocasió, els volem conèixer i, de vegades, fins i tot animar-los a continuar.

És clar que pot ser que se'ls critiqui a l'esquena, però això també és habitual entre els novel·listes mateix: forma part del dia a dia de la professió, per dir-ho d'alguna manera, i no hi influeix gaire si la persona en qüestió ve d'un altre àmbit. La raça dels novel·listes té molts defectes, però, en general, quan algú entra al seu territori, es mostra bastant tolerant i generosa.

¿Per què deu ser, això?

A parer meu, la resposta és bastant clara. Total —tot i que potser aquest «total» és massa contundent—, tothom és capaç d'escriure una novel·la, si s'ho proposa. Per debutar com a pianista o com a ballarina, per exemple, t'has d'haver entrenat molt durament des de petit. Per ser pintor, també has de

tenir uns certs coneixements especialitzats i dominar els fonaments de la tècnica, i si no tens el talent pictòric indispensable, no t'hi pots dedicar. Per ser alpinista, és imprescindible tenir un físic, una tècnica i un valor fora del comú.

En el cas de la novel·la, però, si saps escriure —i pràcticament tots els japonesos en sabem—, tens un bolígraf i una llibreta a mà i més o menys ets capaç d'inventar-te una història, d'entrada la pots fer, encara que no tinguis cap preparació especial. És a dir, com a mínim pots fer una cosa que tingui forma de novel·la. No cal anar a estudiar a cap facultat de literatura, perquè és bastant igual si en tens o no un coneixement especialitzat.

Si una persona té un mínim de talent, no és pas impossible que escrigui una primera novel·la excepcional. Potser no m'hauria de posar a mi mateix d'exemple, però jo no vaig rebre cap mena de formació per escriure'n. Sí que és veritat que vaig fer estudis de teatre i cinema en un departament de literatura universitari, però, una mica perquè era el que es feia en aquella època, em vaig dedicar a deixar-me créixer els cabells, portar barba, dur la roba bruta i viure la vida sense fer gaire res. No tenia cap intenció especial de fer-me escriptor ni anava escampant esborranys pertot arreu. Però, de sobte, un dia se'm va acudir d'escriure *Escolta la cançó del vent*, la meva primera (mena de) novel·la, i em van donar el premi per a escriptors novells d'una revista literària. I, sense acabar d'entendre què esta-

va passant, em vaig convertir en escriptor professional. «¿Pot ser que sigui tan fàcil, això?», em preguntava sorprès. Perquè semblava impossible que ho fos tant.

Potser algú que llegeixi això es molestarà i s'exclamarà: «¿Però què en sap aquest, de literatura?». Jo només intento dir les coses tal com són. Sens dubte, es miri com es miri, el terme *novel·la* inclou una varietat de textos molt àmplia. I, si hi penses bé, és precisament aquesta amplitud el que li confereix aquella energia natural i poderosa que n'és una part tan essencial. Per això, des del meu punt de vista, quan dic que tothom pot escriure una novel·la, no menystinc pas la forma, sinó que, ben al contrari, l'elogio.

En resum: el gènere de la novel·la és una mena de ring de lluita professional on tothom pot pujar, si s'ho proposa. Hi ha força espai entre les cordes i la plataforma està preparada per a qui la vulgui fer servir. El quadrilàter és bastant espaiós. No hi ha vigilants apostats per aturar els qui intentin entrar-hi, i no es pot dir que els àrbitres s'hi fiquin gaire, tampoc. Fins a cert punt, els lluitadors que ja hi són —és a dir, els novel·listes— també ho tenen assumit d'entrada, i per tant, estan disposats a deixar-hi pujar tothom qui vulgui. El quadrilàter està exposat a tots els vents i accedir-hi és fàcil, no gens complicat. I ningú no et llegeix la lletra petita, per dir-ho així.

Però encara que pujar al ring sigui fàcil, aguantar-hi no ho és tant. Això, evidentment, els novel·lis-

tes ho sabem molt bé. Escriure una o dues novel·les no costa gaire. Però continuar-ne escrivint, guanyar-s'hi la vida, subsistir fent aquesta activitat, és una tasca extremament complicada. Potser no és exagerat dir que la gent normal i corrent no ho aconseguiria pas, perquè es necessita alguna cosa especial. Cal tenir un cert talent, és clar, i una certa dosi de voluntat. I, com en altres coses de la vida, també és important estar de sort i ser al lloc adequat al moment adequat. Però, a més a més, s'ha de tenir una «capacitat» determinada. Qui la té, la té, i qui no la té, no la té. I així com hi ha persones que ja la tenen d'entrada, n'hi ha d'altres que només l'aconsegueixen amb molt d'esforç.

Encara no se sap gran cosa sobre aquesta «capacitat», i se'n poden dir poques coses que no siguin superficials, perquè no es pot visualitzar ni expressar verbalment. Però, en tot cas, mantenir-se com a novel·lista és una empresa duríssima, i les persones que ho fem ho sabem molt bé.

Potser és precisament per això que, quan una persona d'un altre àmbit passa entre les cordes i fa el seu debut, els novel·listes el rebem tot dient: «Va, doncs, puja, si vols», i ens hi mostrem bàsicament tolerants i generosos. O bé, quan apareix algú nou, no ens hi fixem gaire. Si, al cap d'un temps, el nouvingut cau del quadrilàter o en baixa per iniciativa pròpia —normalment passa o una cosa o l'altra—, diem: «Quina llàstima», o «Que et vagi bé». I, és clar, si ell —o ella— aconsegueix aguantar al ring,

ho valorem i ens el mirem amb respecte. I, en general, les mostres de respecte que rep són adequades i justes, o almenys això vull pensar.

Potser aquesta generositat dels novel·listes també té alguna cosa a veure amb el fet que el món de la literatura no és una societat de suma nul·la. És a dir: l'aparició d'un escriptor nou no comporta (d'entrada) que se n'hagi de retirar un dels que ja hi havia. O, com a mínim, aquesta compensació no es produeix de manera tan clara. El món de l'esport professional és radicalment diferent: l'entrada d'un nou jugador en un equip pot comportar que els companys més veterans o els joves que no se n'acaben de sortir es quedin sense contracte o deixin el món de l'esport, però això no es veu en l'àmbit de la literatura. Així mateix, que una novel·la vengui cent mil exemplars no vol dir que una altra n'hagi de vendre cent mil menys. Ben al contrari: hi ha casos en què les bones vendes del llibre d'un autor nou serveixen per animar el sector i tot el món editorial se'n beneficia.

Tot i així, si observes un període de temps prou llarg, sí que sembla que les circumstàncies imposen un cert tipus de selecció natural. Per gran que sigui el ring, el nombre d'oponents bé deu ser limitat. Aquesta es la impressió que tinc si miro al meu voltant.

Entre una cosa i l'altra, fa més de trenta-cinc anys que escric novel·les i em guanyo la vida com a escriptor professional. O sigui que fa trenta anys i escaig que aguanto a dalt del ring del «món literari» i, per dir-ho amb una expressió passada de moda, «menjo del meu pinzell». Fins a cert punt, es pot considerar tot un èxit.

En aquesta trentena llarga d'anys he vist debutar un bon nombre d'autors. En aquestes ocasions, no són pas poques les persones, o les obres, que han rebut crítiques força positives. S'han guanyat l'admiració dels crítics, han rebut tot de premis literaris, s'han convertit en notícia i han venut exemplars. Se'ls ha augurat un futur prometedor. És a dir, han pujat a dalt del ring il·luminats pel focus mentre sonava un tema musical esplendorós.

Però si mires quants d'aquests autors que van debutar fa vint o trenta anys encara estan en actiu i tenen un paper rellevant en la narrativa actual, la veritat és que no n'hi ha gaires. O, més ben dit, n'hi ha ben pocs. Sense que ens n'adonéssim, la majoria d'«autors novells» han anat desapareixent sense fer soroll. O bé ja estaven farts d'escriure novel·les —potser, en realitat, això és el que passa normalment—, o bé se'ls va fer massa pesat de continuar-ne fent i van passar a un altre camp. I, ara, segurament, la majoria d'obres que van escriure —que al seu moment havien estat tema d'actualitat i havien ocupat el centre del focus— són difícils de trobar en una llibreria general, perquè el nombre

de novel·listes no està limitat, però l'espai a les llibreries, sí.

A parer meu, escriure novel·les no és una feina gaire adequada per a les persones molt intel·ligents. És clar que cal comptar amb un cert grau d'intel·ligència, cultura i coneixements. Jo mateix penso que tinc un mínim d'intel·ligència i coneixements. Vaja, diria que sí. Però, si em preguntessin obertament si n'estic del tot segur, no podria respondre amb gaire convicció.

Però sempre m'ha fet l'efecte que els qui tenen una ment massa àgil o una riquesa de coneixements fora del comú no són els més adequats per dedicar-s'hi. Perquè escriure una novel·la —o explicar una història— és una tasca que s'ha de fer bastant a poc a poc, amb una marxa curta. La sensació que tinc és que potser vas una mica més ràpid que quan camines, però més a poc a poc que amb bicicleta. Hi ha persones en qui el moviment bàsic de la ment és l'adequat i altres en qui no.

El que fan els novel·listes, normalment, és donar forma d'història a les idees que tenen al cap i intentar posar-la per escrit. I en passar a través del buit que separa la forma original de les idees de la nova forma que neix al moment d'escriure, han d'aprofitar el dinamisme que genera aquest buit a manera de palanca i explicar alguna cosa. És un procediment molt oblic i molt treballós.

Si, fins a cert punt, la persona que escriu té al cap un missatge clar i ben definit, no li cal pas anar fent encaixar cadascuna de les seves idees en una història, perquè segurament li serà molt més ràpid dir directament el que pensa tal com ho pensa, i per al públic general també serà més fàcil d'entendre. Un missatge que trigariem mig any per expressar en una novel·la potser es podria posar en paraules en només tres dies si s'exposés directament, en la forma en què ha estat pensat. I si ens asseguéssim davant d'un micròfon i l'anéssim explicant sobre la marxa, potser n'hi hauria prou amb deu minuts. Evidentment, les persones que tenen una ment prou àgil són capaces de fer-ho, i les qui les escolten, de picar-se el genoll amb la mà i dir: «Ah, és clar, ja ho entenc!». Això demostra que tenen un bon cap.

Així mateix, als qui tenen una gran riquesa de coneixements no els cal pas fer servir un «embolcall» tan vague i confús com el de la narració, ni bastir de zero cap món imaginari. Només han d'explicar el que pensen de manera lògica i fent ús dels coneixements que tenen a l'abast perquè la gent els entengui amb tota facilitat i se'n quedi admirada.

Potser això és el que provoca que un nombre no pas petit de crítics sigui incapaç d'entendre una determinada mena de novel·la o de narració, o bé que, encara que l'entengui, no la sàpiga explicar fent servir la lògica i les paraules. Generalitzant, aquests crítics, comparats amb els novel·listes, són massa intel·ligents i tenen una ment massa àgil. Sovint no

poden adaptar el seu ritme al d'un vehicle lent com és el de la narrativa. I per això solen traduir el ritme de la narració escrita al seu propi ritme i després construeixen una teoria que s'adequa al text de la seva traducció. De vegades aquesta manera de procedir és convenient, però d'altres no ho és gaire. Hi ha casos que funciona i altres que no. Sobretot quan la narració no tan sols té un ritme lent, sinó que, a més, està formada per diversos elements i capes de significat, aquest procés de traducció es fa molt complicat i el text que en resulta deforma l'original.

En tot cas, jo he presenciat un munt de vegades, amb els meus propis ulls, com persones —la majoria procedents d'altres àmbits professionals— que tenien una ment molt àgil, que eren molt intel·ligents, escrivien una o dues novel·les i tot seguit se n'anaven cap a una altra banda. Molt sovint feien novel·les «ben escrites», que demostraven talent. Algunes d'aquestes obres contenien sorpreses molt refrescants. Però, llevat d'algunes excepcions molt comptades, gairebé cap d'aquests autors no va aguantar gaire temps al ring de la novel·la. En alguns casos, fins i tot vaig tenir la sensació que hi havien tret el nas per veure com era i se n'havien anat tal qual.

Pot ser que algú que més o menys tingui talent literari faci una sola novel·la a la vida amb relativa facilitat. O, també, que una persona brillant no acabi de trobar la gràcia al procés d'escriure-la i quedi decebuda. Suposo que, en aquests casos, fas una o

dues novel·les i et dius: «Ah, és clar, ja veig com va», i te'n vas cap a una altra banda pensant que, si això és el que se'n treu, ho pots aconseguir de manera més efectiva fent una altra cosa.

Jo entenc aquesta sensació. En tot cas, escriure novel·les és una tasca realment poc productiva, que consisteix a repetir «per exemple» un cop i un altre. Es parteix d'un tema que té una rellevància personal. El novel·lista el situa en un altre context i diu: «Això, per exemple, és així». Però llavors, si en la paràfrasi que està fent hi ha algun punt que no queda clar, alguna part que no s'acaba d'entendre, ha de tornar a començar per explicar-lo: «Això, per exemple, és així». I aquest «això, per exemple, és així» es repeteix una vegada i una altra. És una cadena interminable de paràfrasis. Semblen aquelles nines russes que, per moltes que n'obris, sempre en surt una de més petita de dins. Fins i tot diria que no hi deu haver cap feina tan enrevessada i poc eficient com aquesta, perquè si poguessis exposar el tema inicial directament, sense complicar-te la vida, de manera clara i intel·ligent, aquest treball d'anar parafrasejant fent servir el «per exemple» no faria cap falta. Expressant-ho en termes una mica extrems, podríem arribar a definir els novel·listes com una raça d'individus que gosen convertir en necessari el que no ho és en absolut.

Tanmateix, un novel·lista diria que és precisament en aquestes parts innecessàries, en aquests passatges que donen voltes i més voltes, on sens

dubte s'amaga la veritat. Potser hi insisteixo massa, però en general els novel·listes fem la nostra feina amb aquesta convicció. Per tant, és ben comprensible que hi hagi persones a qui tant els faria que no hi hagués novel·les, però també és del tot natural que n'hi hagi altres que pensen que el món no podria existir sense. Això depèn tant de la idea que tinguis del pas del temps com de la teva visió del món. Per dir-ho amb més exactitud, les coses enrevessades i poc eficients i les coses directes i eficients són dues cares d'una mateixa moneda, i el món en què vivim està fet de moltes capes, i si en faltés cap, o una que fos molt més prima que una altra, potser el conjunt quedaria descompensat.

Això no passa de ser la meva opinió personal, però crec que la tasca d'escriure novel·les és ben ximple. Gairebé no hi ha res que s'hi pugui considerar una mostra d'intel·ligència. Et tanques sol en una habitació i et dediques a potinejar un text amb tota la serietat del món dient-te: «Així no, així tampoc». Et passes el dia esforçant-te al màxim, acotat sobre la taula, i, quan per fi aconsegueixes fer una miqueta més precisa una línia del teu text, no és pas que vingui ningú a aplaudir-te, ni a donar-te copets a l'espatlla i dir-te que ho has fet molt bé. Només quedes convençut tu mateix i fas que sí amb el cap sense dir res. I quan surti el llibre, potser no hi hau-

rà ni una sola persona a tot el món que es fixi en la precisió d'aquella línia. Aquesta és justament la tasca d'escriure una novel·la. És una feina enormement feixuga, que pot arribar a ser molt depriment.

Hi ha gent que es passa un any construint una maqueta molt detallada d'un vaixell a dins d'una ampolla, fent servir unes pinces llargues, i potser el tipus de feina que implica escriure una novel·la s'hi podria comparar. Jo sóc molt poc destre amb les mans i mai no podria fer una cosa tan complicada, però crec que una part de la meva naturalesa s'adiu amb aquest tipus de tasca. Quan t'enfrontes a una novel·la llarga, t'has de tancar en una habitació i treballar-hi un dia sí i l'altre també. Sembla que no s'hagi d'acabar mai. Un treball com aquest només es pot fer de manera sostinguda si s'avé amb el teu caràcter, o si no et molesta gaire de fer-lo.

De petit vaig llegir en algun llibre la història de dos homes que anaven a veure com era el mont Fuji. Cap dels dos no l'havia vist mai. L'home intel·ligent es va limitar a quedar-se a la falda, es va mirar el Fuji des de diversos angles, es va dir: «Ah, o sigui que el Fuji és així; ja veig que és una muntanya magnífica», i va girar cua. Va ser molt eficient. Va acabar en un tres i no res. L'home que no era gaire intel·ligent, però, incapaç d'entendre el mont Fuji tan fàcilment, es va quedar enrere i va voler pujar al cim ell mateix, amb

les seves pròpies cames. Per fer això, cal temps i esforç. Et vas cansant fins a quedar exhaust. I al final penses: «Ah, o sigui que el Fuji és això». L'acabes entenent, o almenys et quedes satisfet.

Els novel·listes —com a mínim la majoria— som més aviat com el segon home: de la raça dels poc intel·ligents, si se'm permet l'expressió. Som del tipus de persona que no entén el mont Fuji fins que no hi puja realment, amb les seves pròpies cames. O potser ni tan sols això: potser la nostra naturalesa és la d'aquells que no l'entenen encara que hi pugin unes quantes vegades, o bé que, com més vegades hi pugin, menys l'entenen. Quan passa això, ja ens trobem davant d'un problema de productivitat negativa. En tot cas, no és la mena de cosa a què es podria dedicar una persona intel·ligent.

Per això, si algú amb talent que prové d'una altra professió apareix un dia de sobte i escriu una novel·la que es guanya l'atenció dels crítics i del públic i arriba a ser un best-seller, els novel·listes no ens sorprenem gens ni mica. També és difícil que ens sentim amenaçats. I encara menys que ens enfadem, diria. I això passa perquè sabem que, a la llarga, els casos en què aquests debutants continuen dedicant-se a la novel·la són comptadíssims. Les persones amb talent tenen el seu propi ritme, les persones amb molts coneixements en tenen un altre, i els acadèmics, un altre de diferent. I sembla que, a llarg termini, el seu ritme propi no sol ser l'adequat per escriure novel·les.

Evidentment, entre els novel·listes professionals n'hi ha que tenen talent. També n'hi ha d'intel·ligents, però en aquest cas no són només intel·ligents en general, sinó que també ho són des d'un punt de vista «novel·lístic». Però l'experiència em diu que el període de temps que algú pot escriure a partir només d'aquesta intel·ligència general —la seva «data de caducitat com a novel·lista», diguéssim— és d'uns deu anys com a màxim. Passat aquest temps, cal comptar amb alguna qualitat més intensa i més permanent que substitueixi la intel·ligència. Dit d'una altra manera, arriba un moment que has de canviar el «tall de la navalla» pel «tall del destraló». I després, encara, el «tall del destraló» pel «tall de la destral». Els qui aconsegueixen superar amb èxit aquestes transicions van creixent com a escriptors i potser aguantaran durant molt de temps. Els qui no les superen, solen acabar desapareixent a mig camí, o fent-se cada vegada menys visibles. O bé es van instal·lant, sense adonar-se'n, en un lloc que els escau més com a persones intel·ligents que són.

I, francament, «instal·lar-te al lloc que t'escau», en el cas d'un novel·lista, és gairebé el mateix que perdre la creativitat. Nosaltres som com una certa classe de peixos: si no avancem contínuament a dins de la peixera, acabem morint.

Per tant, jo tinc un gran respecte per tots els escriptors que han continuat fent novel·les (més o menys) incansablement al llarg de molts anys —és a dir, pels meus companys de professió. Com és natural, en cadascuna de les novel·les que han escrit hi ha coses que personalment m'agraden i altres que no. Però, deixant això de banda, estic convençut que els qui han aconseguit mantenir-se en actiu o sobreviure com a novel·listes professionals durant vint o trenta anys i assegurar-se un nombre determinat de lectors, estan dotats, com a narradors, d'una mena de nucli dur d'una qualitat excepcional, d'una pulsó interna que els empeny a escriure novel·les, d'una paciència obstinada que els permet dur a terme una feina tan solitària de manera sostinguda. Es podria dir que aquesta és la qualitat o la capacitat pròpia dels professionals que ens hi dediquem.

Escriure una novel·la no és gaire difícil. Per a algunes persones, tampoc no és tan difícil escriure una sola novel·la excepcional. No es pot dir que sigui fàcil, però no és pas impossible. Però dedicar-s'hi al llarg de molt de temps sí que resulta difícil. No ho pot fer qualsevol, perquè et cal la mena de capacitat especial que acabo d'explicar, una qualitat que potser no és ben bé la del talent.

Així doncs, ¿què hem de fer per saber si tenim aquesta capacitat? Només hi ha una resposta: llançar-nos a l'aigua per veure si surem o ens enfonsem. Potser és una manera una mica matussera de dir-ho, però bé, la vida és així. A més a més, també es pot

tenir una vida interessant i productiva sense escriure novel·les, i potser fins i tot més. Els qui, tot i així, en volen escriure, que no se'n poden estar, n'escriuen. I en continuen escrivint. I jo, és clar, com a escriptor que sóc, els rebo amb els braços oberts. Benvinguts al ring.